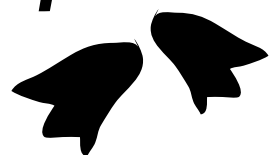
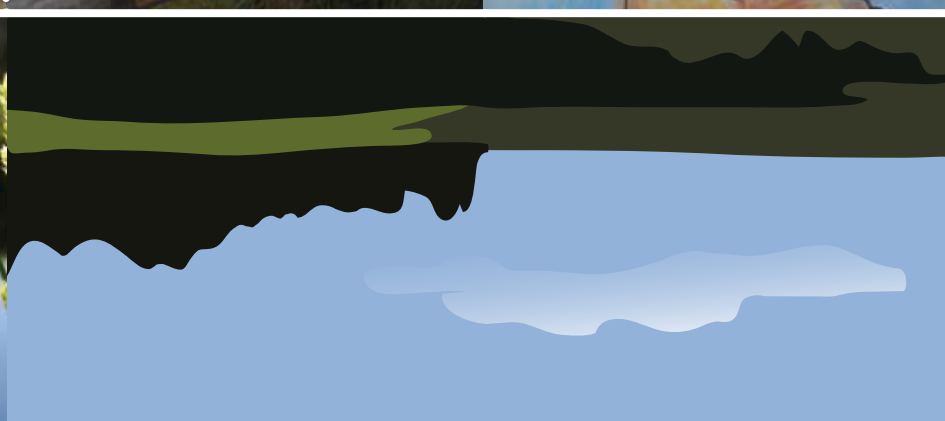

Zpravodaj Chráněné krajinné oblasti Jeseníky

campanula

Vladislav Laža – Pohled z Břidličné hory

Vážení čtenáři a milovníci jesenické přírody,

rádi bychom využili vzácné příležitosti – 40. narozenin Chráněné krajinné oblasti Jeseníky a obnovili tradici vydávání informačního zpravodaje. Ten první vyšel hned v prvním roce po vyhlášení CHKO – v roce 1970. Tehdy měl podobu přírodovědeckého sborníku a nesl název Campanula s odkazem na zvonek vousatý (Campanula barbata) erbovní rostlinu Jeseníků. V úvodníku prvního čísla byl uveden vzletný příměr: „Nechť je Campanula pro nás zvonkem, který svolává vědecké pracovníky i milovníky jesenické přírody ke spolupráci na ochraně i výzkumu Jeseníků.“ Tato poetická slova mají platnost do dnešních dnů.

Informační zpravodaj, jehož nulté číslo se vám právě dostává do rukou, je celý věnovaný čtyřiceti letům, které chráněná krajinná oblast od svého vzniku ušla. Dočtete se v něm o historii ochrany jesenické přírody, proběhlých akcích, filmech, které byly nedávno o Jeseníkách natočeny. Krátce se s vámi zastavíme i u vizi a nastíníme další možné směřování ochrany přírody v našich krásných horách.

Rádi bychom tento zpravodaj vydávali v příštích letech dvakrát ročně. Chceme přinášet aktuality ze Správy CHKO, informovat o praktické péči o přírodu, o úspěších i neúspěších v její ochraně, o zajímavostech z výzkumu živočichů, rostlin, neživé přírody atd. Naši snahou je, aby forma zpravodaje byla přístupná širší veřejnosti, nejen „odborníkům“ a aby zpravodaj přispěl k většímu sblížení všech, kteří jesenickou přírodu a krajinu chrání nebo ji v citlivé míře využívají, ať už k životu, podnikání, výzkumu či odpočinku. Ke společným setkáním nechť nás i nadále svolává jesenický zvonek.

Jan Halfar

Obsah čísla

Slovo úvodem – Jan Halfar.....2

Přehled akcí – Zuzana Halfarová....3

Konference ke 40. narozeninám CHKO Jeseníky – Jindřich Chlapek...4

Historie ochrany jesenické přírody – Jindřich Chlapek.....4

Výtvarná a literární soutěž – Zuzana Halfarová.....5-7

Kleč – Jindřich Chlapek.....8

Kamzík horský a Jeseníky – Lenka Skuhravá.....8

První národní přírodní památka v CHKO Jeseníky – Dušan Duhonský.....9

Sokolům se dařilo – Ladislav Hajný.....9

Nové ptačí druhy v Jeseníkách – Ladislav Hajný.....9

Jeseníky v médiích – Jindřich Chlapek.....10

Informační systémy v CHKO Jeseníky – Lenka Skuhravá.....10

Jeseníky mají další naučnou stezku – Lenka Skuhravá.....10

Moderní informační technologie – Lenka Skuhravá.....11

Stanou se Jeseníky národním parkem? – Lenka Skuhravá.....11

Dům přírody Jeseníků – Jan Halfar.....11

Jeseníky slaví

Přehled akcí

Správa Chráněné krajinné oblasti Jeseníky v roce 2009 naplánovala a zorganizovala řadu akcí pro veřejnost i školy, aby oslavila své 40. narozeniny nebo chcete-li 40. výročí vyhlášení CHKO Jeseníky.

První a zahajující akcí byla slavnostní vernisáž fotografické výstavy „Vyznání Jeseníkům“ v Rytířském sále Vlastivědného muzea Jesenicka v Jeseníku v březnu 2009. Na vernisáž se dostavilo 140 návštěvníků, sál praskal ve švech a fotografie slavily velký úspěch.

Dne 22. dubna 2009 využila Správa CHKO Jeseníky nabídky Domu dětí Vila Doris v Šumperku a zúčastnila se akce ke dni Země věnované ochraně přírody v CHKO Jeseníky. Účast dětí byla ohromující. Přišlo jich více než tisíc a všichni zažili vzrušující putování všemi jesenickými rezervacemi v městském parku.

Dalšími zdařilými akcemi byly dvě soutěže – výtvarná pod názvem „Obrázky z Jeseníků“ a literární „Přání Jeseníkům“ pro děti i dospělé.

Koncem května jsme uspořádali

Autory fotografií byli pánové Leo Bureš, Miroslav Griga, Otto Hauck, Jiří Janda, Vladislav Laža, Libor Malý, Tomáš Pospíšil, Petr Sikula, Petr Šaj, Herbert Thiel a Jan Vondra. Výstava poté pokračovala až do 25. 4. 2009.

Tuto putovní výstavu měli možnost během celého roku ještě postupně shlédnout také návštěvníci Muzea v Bruntále, Městského muzea Králíky a na závěr Vlastivědného muzea v Šumperku.

V Bruntále byla Vernisáž výstavy součástí Muzejní noci. Po vernisáži proběhl v Kavárně pod věží pořad o historii ochrany přírody Jeseníků, o úskalích současné ochrany přírody, o jesenické flóře a o činnosti Horské služby v Jeseníkách. Program byl úspěšně prokládán hudebními vstupy krnovské skupiny Poslední výstřel.

„Dny otevřených dveří“, a to v Národní přírodní rezervaci Praděd a Králický Sněžník. Díky krásnému počasí a dobře zajištěné dopravě se mohly do rezervace podívat stovky dětí a seznámit se zdejšími obyvateli rostlinné i živočišné říše, vidět jak se šplhá do stromů nebo jak se vyrábějí ptačí budky.

Hned začátkem června jsme spolu s občanským sdružením Actaea otevře-

li novou téměř „bezpanelovou“ naučnou stezku Světem horských luk, která vede NPR Praděd po hřebeni přes Vysokou holi a Jelení studánku z Ovčárny na Skřítek.

K prezentaci výročí jsme využili i tradiční velké akce jako je Odemykání mechového jezírka na Rejvízu v květnu nebo Drakovské slavnosti v červenci.

Největší akcí pro veřejnost byl „Koncert pro Jeseníky“, který se konal 20. 6., pouhý den po skutečných narozeninách CHKO Jeseníky. Kromě skvělé hudby (Dan Bárta, Hypnotix, Teenage Beat, Shamania Mania, Jindra Holubec a Poslední výstřel) měli návštěvníci možnost zdotat horolezeckou stěnu, občerstvit se místním bioprodukty či navštívit informační stan CHKO Jeseníky. Počasí nám přálo, a tak účast přesáhla tisícovku návštěvníků.

Kromě uvedených událostí proběhla celá řada dalších příjemných akcí jako například výstava fotografií pana Vladislava Laži z Rejvízu a okolí, akce pro školy Zasad' si svůj strom v Dolní Moravici nebo květnové Vítání ptačího zpěvu.

Vyvrcholením celoročních oslav pak byla výroční konference v Karlově Studánce. Ale o tom si už přečtete na jiném místě.

Zuzana Halfarová

Konference ke 40. narozeninám CHKO Jeseníky

Ve dnech 11. a 12. listopadu 2009 proběhla v příjemném prostředí lázní v Karlově Studánce výroční konference věnovaná aktuálním problémům jesenické ochrany přírody s podtitulem Jeseníky národním parkem?

Autoři mnohých referátů se proto ve svých vystoupeních zaměřili právě na otázku dopadů, přínosů a vůbec smyslu případného vyhlášení národního parku v Jeseníkách. Jednotlivé příspěvky se zabývaly botanikou, problematikou péče o lesní ekosystémy, vyzdvihovaly jedinečnost a zamýšlely se nad historií rašelinišť a alpských ekosystémů, upozorňovaly na zajímavé typicky horské tvary terénu.

Součástí konference byla podvečerní moderovaná diskuse věnovaná myšlence vyhlášení Národního parku Jeseníky. Večerní posezení zpestřilo vystoupení vokální formace Bernardýni. Velice zajímavé příspěvky přinesl i druhý den konference, který byl věnován problematice horských lesů, vztahu člověka a krajiny a zoologii.

Podle prvních reakcí a ohlasů některých z více než 140 účastníků se zdá, že konference byla pro mnohé z nich po odborné i společenské stránce zajímavá a přínosná. Tečkou za konferencí bude sborník referátů, který by měl být vytištěn v polovině roku 2010.

Ke zdárnému průběhu konference významně přispěli sponzoři, zejména pivovar Holba Hanušovice a Moravskoslezský a Olomoucký kraj.

Jindřich Chlapek

Historie ochrany jesenické přírody

U příležitosti kulatého výročí vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Jeseníky se podívejme zpět na historii ochrany přírody v Hrubém Jeseníku, která je více než stoletá!

Dlouho před vytvořením prvního zákona, který upravoval ochranu přírody a krajiny, je možné vystopovat osvědčené snahy tehdejšího majitele části lesů v Jeseníkách směřující k ochraně jedinečných přírodních hodnot. Ne nadarmo se Jeseníky pyšní první rezervací na Moravě. Již v roce 1904 byl Janem II. Lichtenštejnem v oblasti mezi Vozkou a Keprníkem vyhlášen tzv. Lichtenštejnský prales s nadčasovými, romanticky znějícími veršovanými „ochrannými podmínkami“:

*Ať se v lese již nikdy neozve sekýra
zvuk pily také zmizí docela...*

V roce 1946 byl dán základ současnému systému ochrany přírody založenému na přírodních rezervacích, zahrnujících nejceněnější části přírody. Oznámením tehdejší okresní správní komise v Šumperku byly vyhlášeny „přísné rezervace“ Velká kotlina, Petrštýn (Petrovy kameny), Tabulové skály, Moosbruch (Rejvíz) a Lichtenštejnský

prales. V roce 1954 následovalo z popudu nestora českého lesnictví a ochrany přírody profesora Aloise Zlatníka vyhlášení rezervace Františkov. Hned v dal-

Herbert Thiel – rašeliniště pod Vozkou, 1982

ším roce byly, v souladu s čerstvě schváleným zákonem o ochraně přírody, vyhlášeny státní přírodní rezervace Velká kotlina, Malá kotlina, Petrovy kameny, Vrchol Pradědu, Divoký důl, Rašeliniště Skřítek, Rejvíz, Bučina pod Františkovu myslivnou a Šerák-Keprník. V roce 1963 doplnila rezervace v oblasti Pradědu ještě Bílá Opava se svými pralesovitými smrčínami.

Dne 19. 6. 1969 došlo k potvrzení jedinečnosti jesenické přírody a potřeby

její systematické ochrany vyhlášením Chráněné krajinné oblasti Jeseníky. Sídlo správy bylo v Malé Morávce, začínalo se s pěti pracovníky a velice omezenými kompetencemi, finančními prostředky i vybavením, ale o to větší chuti do práce.

V roce 1990 došlo sloučením šesti rezervací v oblasti Pradědu ke vzniku největší národní přírodní rezervace v ČR – NPR Praděd s celkovou rozlohou 20,3 km².

Další významný impuls pro ochranu přírody přišel v 90. letech v souvislosti s novým zákonem o ochraně přírody (114/92 Sb.). Na celém území ČR se začala vytvářet síť územních systémů ekologické stability. Tento systém je tvořený biocentry, která jsou vzájemně propojena biokoridory. V CHKO Jeseníky byla vymezena dvě tzv. nadregionální biocentra celorepublikového významu – Rejvíz a Praděd.

Počátkem nového tisíciletí se začala v souladu s evropskými směrnici vytvářet soustava chráněných území evropského významu Natura 2000. V CHKO Jeseníky je tvořena Ptačí oblastí Jeseníky a 14 evropsky významnými lokalitami.

základní kámen

V roce 2008 byla na 6,5 km² vyhlášena Přírodní rezervace Břidličná a v roce 2009 doplnila soustavu jesenických chráněných území Národní přírodní památka Javorový vrch, chránící druhé nejvýznamnější zimoviště netopýrů v ČR v systému štol nedaleko Malé Morávky.

Za historií ochrany jesenické přírody je skryto mnohaleté úsilí řady osob o záchranu těch nejceněnějších přírodních fenoménů, které se zde dochovaly. Zda toto úsilí vyústí v přiznání nejvyššího statutu ochrany přírody zařazením Jeseníků do elitní rodiny národních parků, naznačí již následující roky.

Jindřich Chlapek

Herbert Thiel – zátiší na Bílé Opavě, 1966

Výtvarná a literární soutěž Obrázky z Jeseníků, Přání Jeseníkům

Milí výtvarníci, spisovatelé, básníci a gratulanti, byli jsme mile překvapeni velkým množstvím soutěžních prací, které jste nám posílali v předešlých měsících.

Do výtvarné soutěže přišlo celkem 478 obrázků různých formátů a výtvarných technik. Přihlásili se práce kolektivů i jednotlivců. Celkem se do soutěže zapojilo 21 mateřských škol, 24 základních škol a 2 základní umělecké školy z celé oblasti CHKO Jeseníky. Přišly nám ale i obrázky z blízkého okolí - z Kobylé nad Vidnávkou, Bernartic, Vlčic, Vápenné.

Hodně prací nám poslaly děti ze Šumperka a mile překvapily i školy ze vzdálenějších míst: z Olomouce, Senice na Hané, Nové Hradečné, Uničova a Zábřehu s dopisy, že děti Jeseníky znají, tráví v nich volné chvíle a mají je rádi.

Třdit vaše příspěvky bylo opravdu dobrodružné a radostné – kolik krásy a kouzla se skrývá v dětské kresbě... Na některých obrázcích jsme mohli oči nechat. Opravdu bylo těžké vybrat ten „nejkrásnější obrázek“. Nejlepší a pravdivé hodnocení by bylo říci: „Vyhráli jste všichni! Byli jste nadšení, pilní a originální.“ Abychom ale dodrželi pravidla soutěže a neklamali vás, museli jsme s odbornou porotou tvořenou členy Jesenické výtvarné skupiny o vítězích rozhodnout.

Vítězové:

I. kategorie: mateřské školy

1. místo: Daniela Kotrlá

2. místo: Daniel Mráz

3. místo: Marie Bagárová

Čestné uznání: Magdalénka Míčková, Jana Černěnková

II. kategorie: 1. stupeň ZŠ

1. místo: Martin Brtiš

2. místo: Honza Švábenský

3. místo: Kamila Kučáková, Bohumil Daniel

Čestné uznání: Markéta Gáborová, Martin Kraus

Čestné uznání za kolektivní práci: ZŠ Karlova Studánka

III. kategorie: 2. stupeň ZŠ

1. místo: Tomáš Orság

2. místo: Eliška Vitoulová

3. místo: Simona Chaloupková

Čestné uznání: Petra Andrušíková, Viktor Poutecký, Lucie Daňhelová,

Jan Herman

Čestné uznání za kolektivní práci: žákyně FZŠ Dr. M. Horákové, Olomouc

IV. kategorie: ZUŠ kategorie

1. místo: Petr Vícha

2. místo: Gábina Janíková

3. místo: Milan Max Semerád

Čestné uznání: Radka Hamšíková, Amálka Šuláková, Jan Augustynek

Do literární soutěže „Přání Jeseníkům“ se přihlásilo celkem 61 prací – básně, přání, příběhy, úvahy, vyznání a pohádky. Děti a tentokrát i dospělí posílali přání nejen z oblasti Jeseníků, ale téměř z celého Olomouckého kraje. Byla to dílka originální, zábavná, některá vtipná – u těch jsme se zasmáli, jiná hloubavá – každého se dotkla jinak. Další nás zanesla ve vzpomínkách někam na společná místa, kde jsme prožili něco podobného. Jedno však měla všechna „přání“ společné – lásku a obdiv ke krásné jesenické přírodě. Všem soutěžícím děkujeme za přání a také za čas a nadšení, které svým soutěžním dílům a našim milým Jeseníkům věnovali.

Vítězové:

I. kategorie: mateřské školy

Čestné uznání: třída Broučci, MŠ Jesenická, Vrbno p. Pradědem,
Přání Jeseníkům

II. kategorie: 1. stupeň ZŠ

1. místo: Kateřina Žáková s příběhem Zvířecí řeč
2. místo: Šárka Dlouhá s příběhem O bludičce Viktorce
3. místo: Adéla Otáhalová s příběhem Srnečka

III. kategorie: 2. stupeň ZŠ

1. místo: Lenka Stieberová s přáním Přání Jeseníkům
 2. místo: Alena Nezvalová s básní Přání Jeseníkům
 3. místo: Eva Maturová s příběhem Pradědův zlý sen
- Čestné uznání: Simona Válková s vyznáním Přání Jeseníkům

IV. kategorie: střední školy, odborná a střední odbor učiliště

1. místo: Markéta Kohoutková s pohádkou Pohádka
 2. místo: Vít Šulek s úvahou Narozeniny - 40 let CHKO
 3. místo: Natálie Kleinová s básní Haiku na Jeseníky
- Čestné uznání: Barbora Kupková s přáním Všechno nejlepší

V. kategorie: neorganizovaní nadšení dospělí

1. místo: Jana Krejčová s vyprávěním Bobíky
 2. místo: Irena Kaninská s básní K horizontům
 3. místo: Ivo Müller s dílem Břidličná hora
- Čestné uznání: Helena Večeřová s Pohádkou o protěži... aneb mé vyznání
Ing. Bedřich Hájek s příběhem Zimní výlet

Vyhlašování výsledků a předávání cen obou soutěží, které proběhlo v Kině Pohoda v Jeseníku a v Kapli, bylo milým zakončením obou akcí. Vítězové se dostavili v hojném počtu. Obrázky byly vystaveny a zdobily předsálí jesenického kina po celý měsíc květen.

Práce výtvarné i literární soutěže i fotografie z předávání cen jsou uvedeny na stránkách CHKO Jeseníky: www.jeseniky.nature.cz.

A na závěr! Vše nejlepší, Chráněná krajinná oblasti! Tví obdivovatelé.

Zuzana Halfarová

Daniela Kotrlá

Martin Brtiš

Tomáš Orság

Eliška Vitoulová

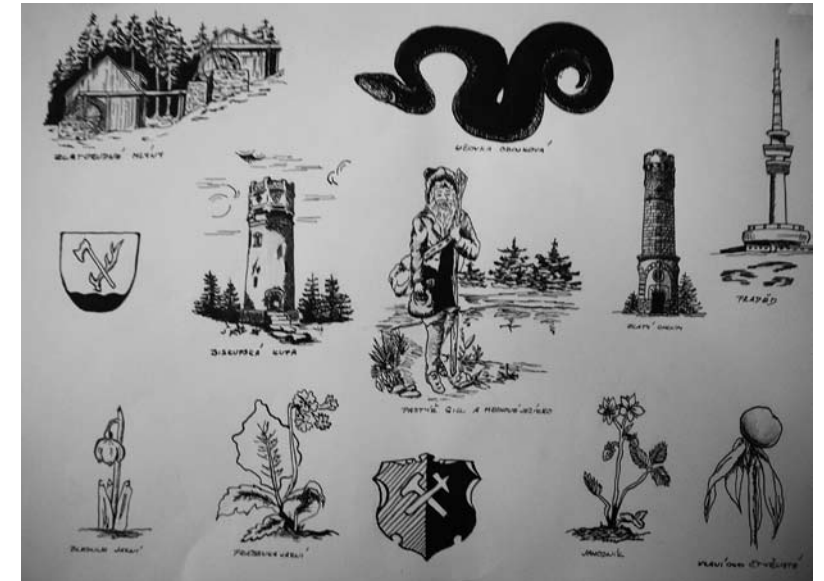
Petr Vicha

Bohumil Daniel

Gábina Janíková

Jana Jurčíková

Amálka Šuláková

Radka Hamšíková

Viktor Poušecký

Petra Andrušíková

Kleč

Po mnohaletých diskuzích s lesníky se podařilo dát vysokohorské přírodě Jeseníků k výročí vzniku chráněné krajinné oblasti docela pěkný dárek. V oblasti Keprníku se koncem října, i přes značně nepříznivé povětrnostní podmínky, začala odstraňovat nepůvodní borovice kleč, která se zde v posledních desetiletích nebezpečně rychle rozrůstala a přímo poškozovala a nenávratně měnila jedinečný alpský ekosystém.

Borovice kleč byla v Jeseníkách vysazovaná od 80. let 19. století s cílem zvýšit horní hranici lesa, která byla snížena pastvou dobytka, a zabránit padání lavin na příkrých závětrných svazích. Borovice kleč do té doby v Jeseníkách na rozdíl od Krkonoš nebo slovenských Karpat nerostla.

V letech 2005–2008 byly zpracovány dvě odborné studie, které rozebírají problematiku borovice kleče pohledem nejrůznějších přírodovědců. Na základě syntézy obrovského množství údajů byl stanoven postup a harmonogram jednotlivých zásahů při odstraňování kleče.

Jako lokalita nejvyšší priority byl vybrán právě vrchol Keprníku, kde se kleč velice rychle šíří a lze odhadovat, že během několika následujících desítek let by byl vrchol kosodřevinou zcela zarostlý, podobně jako sousední Šerák.

Jediný termín, kdy je možné práce s ohledem na hnízdění ptáků, turistickou sezónu a jelení říji zahájit, je druhá polovina října. V několika následujících letech bude v tuto dobu na Keprníku docela rušno. Vyřezaná kleč se bude na základě požadavku Lesů ČR vyklízet mimo lokalitu a lesní pozemky, proto bude až na vrchol vyjíždět speciální traktor, s jehož pomocí bude kleč vyvážena. Práce budou probíhat do začátku zimy, která v těchto polohách může přijít velice brzy.

Z celkové plochy přibližně 180 hektarů, které kosodřevina v Jeseníkách pokrývá, se v následujícím desetiletí uvažuje o odstranění nejvýše 10% porostů. Dosažení tohoto cíle však není vůbec snadné. Je třeba překonat celou řadu legislativních, administrativních, praktických i osobních bariér, které tomuto nezištnému úsilí toporně stále stojí v cestě.

Jindřich Chlapek

Kamzík horský a Jeseníky

V současné době se stále více diskutuje o osudu nepůvodního kamzíka horského v Jeseníkách. V médiích se v souvislosti s touto problematikou objevují nejrůznější spekulace. Vznikají diskusní webové blogy, petice a dokonce i webové stránky. Jaká je tedy skutečnost?

Historie kamzíka horského v Jeseníkách

V roce 2013 tomu bude 100 let, co byl kamzík horský uměle vysazen do jesenických hor za účelem zpestření loveckých trofejí. Jeho původním domovem jsou především vysokohorské oblasti Alp, Tater a Karpat. Kamzík horský tedy

vysazení borovice kleč vytváří ve vysokohorské krajině nepřírozené struktury

vyřezaná kleč ve vrcholových partiích Keprníku

není na území ČR původním druhem. Je však pravdou, že u nás žil v dobách před zhruba 100 tisíci lety, kdy Evropu sužovalo poslední zalednění. Dokládají to kosterní pozůstatky kamzíků nalezené v jeskyních Českého i Moravského krasu. S následným oteplením však tento druh z našeho území vymizel.

Vývoj populace kamzíka horského v Jeseníkách a její současný stav

Nejvyšší početnosti dosahovala populace kamzíků v 80. letech 20. století, kdy zde žilo téměř tisíc kusů. Od té doby populace neustále klesá v důsledku mysliveckého odlovu a podle posledního sčítání (2009) bylo v Jeseníkách zjištěno 176 kusů. Tento stav odpovídá i Plánu péče o CHKO Jeseníky pro období 2003–2013, v němž se počítá se stavem kamzičí zvěře do 200 ks.

Negativní působení kamzíka horského v Jeseníkách

Před diskutováním toho, zda kamzíci v Jeseníkách škodí a v jiných pohořích nikoliv, je potřeba si v každém případě uvědomit, na jak velké ploše a v jakém

kamzík obsadil v Jeseníkách skalní a stové biotopy

První národní přírodní památka v CHKO Jeseníky

Do současné doby na území CHKO Jeseníky chyběla jediná kategorie mezi maloplošnými zvláště chráněnými územími a to národní přírodní památka (NPP).

Lokalita nové NPP Javorový vrch byla v minulosti známá pod názvem Urlich (Urlichberg). Výměra chráněného území činí celkem 84,1916 ha.

Hlavním důvodem ochrany je neobvyklý výskyt letounů, kteří zde nacházejí vhodné úkryty pro prezimování.

Samotné zimoviště, vytvářené čin-

ností člověka již od 17. století, představuje složitý systém podzemních prostor, v němž se ustálily výhodné podmínky pro zimování 11 druhů letounů, zastoupených např. netopýrem černým, velkým, vodním nebo netopýrem severním a vrápencem malým. Celkové počty v posledních letech přesahují 2000 jedinců. Tyto údaje vypovídají o jedinečnosti této lokality, která je zároveň evropsky významnou lokalitou soustavy Natura 2000.

Dušan Duhonský

Sokolům se dařilo

V roce 2009 bylo na území CHKO Jeseníky pozorováno 7 párů sokola stěhovavého. Tento počet je stejný jako v roce 2008. Na tradičních místech zahnízdily 4 páry. Další dva nehnízdící páry s teritoriálním chováním se zde vyskytovaly po celé hnízdní období.

Méně příznivým výsledkem je nízká úspěšnost hnízdících párů. Z nejiště-

mláďata sokola na hnízdě

Nové ptačí druhy v Jeseníkách

V Jeseníkách byly v roce 2009 pozorovány dva druhy ptáků, které jsou pro zdejší přírodu novinkou. V prvním případě se jedná o skutečně vzácný a mimořádně atraktivní druh **jeřába popelavého**, který zahnízdil na mokřadech v NPR Rejvíc. Úspěšné vyhnízdění je obvykle u těchto ptáků podmínkou pro zahnízdění v následujícím roce, takže můžeme očekávat opět radostnou událost. Šíření jeřábů popelavých do nových lokalit a mimořádný nárůst

početnosti tohoto kriticky ohroženého druhu v českých zemích je překvapivým trendem v jeho populační dynamice.

Druhý případ je spíše ornitologická zajímavost. Jedná se o první pozorování **chaluhy malé** v Jeseníkách, konkrétně na Vysoké holi. Tento mořský pták hnízdí většinou až za polárním kruhem a k nám se pravděpodobně zatoulal na tahu z Atlantiku.

Ladislav Hajný

počtu se v té které oblasti pohybují. Nelze proto srovnávat domovské rozlehlé Alpy s regionálními horami jako jsou Jeseníky. Rozloha životního prostoru kamzíka v Jeseníkách je z velké části omezena především na botanicky nejhodnotnější lokality celých hor, jakými jsou bezlesé alpské hole, ledovcové kary a vrcholová skaliska. Právě tyto lokality jsou domovem endemických druhů rostlin, tj. rostlin, které se nevyskytují nikde jinde na světě. Všechny tyto rostliny přežívají jen v počtu několika desítek až stovek exemplářů. Kromě nich jsou hory domovem množství jiných vzácných rostlinných druhů.

Negativní dopady působení kamzíka horského v Jeseníkách se projevují především okusem a sešlapem vzácných druhů rostlin, zejména v botanicky cenných lokalitách. Do těchto míst má veřejnost vstup zakázán, čímž jsou paradoxně vytvářeny podmínky příhodné pro kamzíka, který se stahuje právě do těchto lokalit, kde má klid. Nejvíce problematickou je v tomto ohledu botanicky významná lokalita karu Velké kotliny, která patří k nejpozoruhodnějším a nejvýznamnějším lokalitám ve střední Evropě. Jde o lokalitu, kde je udáváno 480 druhů a poddruhů cévnatých rostlin, z nichž 100 je v různé míře ohrožených. Některé se zde dokonce vyskytují již jen na několika posledních lokalitách.

Populace kamzíka horského rovněž působí v zimním období škody na lesních porostech, zejména v horských smrčínách a porostech při hranici lesa. Oproti srnci a jeleni zvěři nesestupuje do nižších poloh, škody okusem na zmlazení lesních dřevin jsou tak výraznější.

Prokázaný je i negativní vliv pasoucí se zvěře na reprodukci ptačích populací hnízdících na zemi.

Budoucnost kamzíka horského v Jeseníkách

Zdá se, že při současném početním stavu nezpůsobuje kamzičí populace vážnější škody.

Správa CHKO Jeseníky se problematice kamzičí zvěře v posledních letech aktivně nevěnuje a ani v současnosti neplánuje v tomto směru žádná opatření. Dlouhodobý přístup ke kamzíkům v Jeseníkách je proto otázkou další diskuze, mj. v souvislosti se stavy dalších druhů spárkaté zvěře.

Lenka Skuhravá

Jeseníky v médiích

CHKO Jeseníky v médiích

V posledních letech se stalo dobrým zvykem natočit každým rokem jeden krátký film inspirovaný přírodou Jeseníků. Všechny filmy vznikly v úzké spolupráci Správy CHKO Jeseníky a České televize Ostrava, především díky dobrým nápadům dramaturga Jaromíra Šlosara, důslednosti režiséra Petra Šamánka a trpělivosti kameramana Davida Karase. Odkazy na tyto filmy naleznete na www.jeseniky.ochranaprirody.cz v sekci Jeseníky v médiích.

Pojďme si je krátce představit:

„Jeseníky bez kleče“ (2006) – snímek zaměřený na problematiku nepůvodní borovice kleče a jejího vlivu na alpské ekosystémy Hrubého Jeseníku.

„Skály a sutě Jeseníků“ (2007) – krátký dokument, který se věnuje významným jesenickým skalám a sutím a vzácným rostlinám a živočichům obývajícím tato extrémní stanoviště.

„Horské smrčiny“ (2008) – snímek zachycující jedinečný a složitý fenomén jesenické přírody, který představují horské smrčiny.

„Jeseníky slaví aneb Od Lichtenštejnského pralesa k národnímu parku“ (2009) – krátký film natočený u příležitosti 40. výročí vyhlášení CHKO Jeseníky věnovaný historii, současnosti a možné budoucnosti ochrany jesenické přírody.

„Jesenické podzemí“ (2009) – předmětem zájmu kamer byli tentokrát netopýři zimující v prastarých štolách po těžbě železa a historie dobývání a zpracování nerostného bohatství Jeseníků.

Téma pro rok 2010 již bylo dojednáno. Opět je zajímavé a taky trošku kontroverzní, sledujte pozorně cyklus dokumentů o přírodě „Přidej se“ a nechte se překvapit!

Kromě toho byla Správa CHKO Jeseníky v letošním roce nedobrovolně mediálně prezentována jako strůjce brzkého vyhynutí kamzíků v Česku. Tato antikampaň se vůbec nevyvedla, chyběl jí totiž základní předpoklad seriózní novinářské práce a sice ověřené a objektivní informace.

Věříme, že k dobré informovanosti veřejnosti vedle výše uvedených internetových stránek přispěje i tento nově vzniklý občasník.

Jindřich Chlapek

Informační systémy v CHKO Jeseníky

Actaea – společnost pro přírodu a krajinu

Prostřednictvím dlouhodobého záměru Propagace přírodních a kulturních hodnot a ochrany přírody na území CHKO Jeseníky je v Jeseníkách postupně budován informační systém, jehož cílem je zlepšit informovanost v oblasti ochrany přírody a přírodních a kulturních hodnot území. V rámci tohoto programu již byla realizována řada projektů.

Vznikly 4 naučné stezky doplněné tištěnými průvodci: Světem horských luk, Údolím lapků z Drakova, S Koprníčkem na výlet keprnickými horami a Se skřítkem okolím Pradědu, které návštěvníky hor seznamují s historií a přírodou Jeseníků.

Součástí je i webový informační portál Praděd (www.praded.org), který je dále rozšiřován a kde je možné nalézt nejrůznější informace o přírodním a kulturním bohatství Jeseníků. Zaslouhou mnoha odborníků vznikla knižní publikace Chráněná krajinná oblast Jeseníky, která přehlednou a srozumitelnou formou přináší komplexní informace o přírodě a její ochraně, krajině, architektuře a historii Jeseníků.

V roce 2009 byl vydán balíček informačních materiálů o přírodních zajímavostech Jeseníků v rámci projektu Propagace ochrany přírody a krajiny v CHKO Jeseníky, který podpořila Nadace ČEZ. V rámci zmíněného projektu bylo vydáno také úvodní číslo informačního zpravodaje CHKO Jeseníky, které právě čtete.

Lenka Skuhravá

Jeseníky mají další naučnou stezku

Občanské sdružení Actaea – společnost pro přírodu a krajinu a Správa CHKO Jeseníky letos v červnu na Ovčárně slavnostně otevřeli novou naučnou stezku, která vznikla v rámci dlouhodobého projektu Propagace přírodních a kulturních hodnot a ochrany přírody na území CHKO Jeseníky.

slavnostní otevření naučné stezky Světem horských luk

Naučná stezka „Světem horským luk“ provádí návštěvníky horskými loukami jesenických holí z Ovčárny kolem Petrových kamenů přes Vysokou holi, Jelení studánku, až na sedlo Skřítek. Prochází **Národní přírodní rezervací Praděd**.

Stezka zábavnou formou seznamuje s historií a přírodou jesenických holí, zdejší unikátní flórou a faunou. Smyslem stezky je návštěvníkovi představit jedinečnost tohoto horského prostředí – ostrůvku horských luk v moři okolního lesa, aby pochopil důležitost jeho ochrany.

Trasa prochází po hřebenech v atraktivním přírodním prostředí s dalekými výhledy, proto byla zastavení naučné stezky navržena jako bezpečná. Mísoto tradičních informačních panelů jsou na ní umístěny kovové cedulky s číslem zastávky. Informace o jednotlivých zastaveních návštěvník získá prostřednictvím barevného či černobílého tištěného průvodce, který si může vyzvednout ze schránky umístěné nad Ovčárnou a naproti motocestě na Skřítku.

Tento projekt byl podpořen z prostředků Nadace ČEZ a Pivovaru Holba.

Lenka Skuhravá

Moderní informační technologie

Letos v listopadu zahájilo občanské sdružení Actaea ojedinelý projekt: „Využití moderních komunikačních technologií v ochraně a popularizaci přírodního a kulturního dědictví. Modelová studie na příkladu CHKO Jeseníky a Beskydy.“ Záměrem je pomocí moderních komunikačních technologií propagovat a popularizovat přírodní a kulturní dědictví CHKO Jeseníky a Beskydy. Zajímavá místa budou opatřena cedulkou s kódem, který návštěvníkovi prostřednictvím jeho mobilního telefonu poskytne informace o dané lokalitě. Výběr lokalit v Jeseníkách i Beskydách bude probíhat ve spolupráci se Správami CHKO, obcemi, informačními centry a školami. Studenti základních a středních škol také budou zapojeni do projektu, budou kontrolovat funkčnost umístěných bodů s kódy. Součástí projektu bude vytvoření 2 tzv. skrýší pro geocaching. Projekt je modelovým příkladem, jak využít tyto technologie v rámci širšího území CHKO. Projekt je financován z Revolvingového fondu MŽP ČR.

Lenka Skuhravá

Stanou se Jeseníky národním parkem?

Od června roku 2009 probíhá kampaň na podporu vzniku Národního parku Jeseníky, jejímž prostřednictvím organizátoři usilují o lepší ochranu zdejší jedinečné přírody a udržitelný rozvoj regionu. Doposud bylo v rámci petičních akcí získáno 5000 podpisů pro podporu vzniku národního parku. Uskutěčnilo se jednání ministra životního prostředí Ladislava Mika se starosty 21 obcí a proběhla diskuze účastníků Konference k 40. výročí CHKO Jeseníky.

O vzniku národního parku Jeseníky se diskutuje od roku 1990 a aktuálně je na toto téma zpracována odborná studie, kterou posuzuje Ministerstvo životního prostředí. Národní park by měl zahrnovat příro-

Vladislav Laža – zimní

dovědecky nejvzácnější vrcholové oblasti Hrubého Jeseníku, tedy území bez sídel a trvale obývaných objektů. Nedošlo by tak k případnému omezení rozvoje obcí. Předpokládá se, že by se jednalo o území zasahující od rašeliniště Skřítek přes hlavní hřeben, až po Obří skály na jesenické straně. Plocha NP by měla zaujmát podle současného návrhu pouze cca 20 % plochy dnešní CHKO Jeseníky.

Veřejná diskuse na téma vzniku NP Jeseníky se rozpoutala v září, kdy se v Karlově Studánce uskutečnila pracov-

ní schůzka ministra životního prostředí Ladislava Mika se starosty 21 obcí a zástupci petičního výboru, Agentury ochrany přírody a krajiny a Správy CHKO Jeseníky. Ministr životního prostředí na ní podpořil myšlenku vzniku národního parku Jeseníky, pokud pro ni bude také podpora ze strany regionu.

V polovině listopadu proběhla na Konferenci ke 40. výročí CHKO Jeseníky v Karlově Studánce debata zástupců obcí, organizací a spolků věnujících se rozvoji cestovního ruchu a odborníků na ochranu přírody, která byla uvedena krátkými prezentacemi pracovníků

Ministerstva životního prostředí, AOPK ČR a člena petičního výboru petice na podporu Národního parku Jeseníky. Závěrem bylo konstatováno, že úvahy o zřízení Národního parku Jeseníky jistě nejsou nemístné,

ovšem chybí konkrétní údaje o návrhu národního parku a výhodách a omezeních, které by jeho případné vyhlášení přineslo.

Konkrétní údaje byly zaslány v oficiálním dokumentu vydaném Ministerstvem životního prostředí ČR zástupcům obcí a krajů 18. listopadu 2009.

Veškeré informace k tématu naleznete na www.npjjeseniky.info.

Lenka Skuhravá

Dům přírody Jeseníků

Příroda v domě? Co to znamená? A lze to vůbec uskutečnit? Pokusíme se o to.

Jednou z nejdůležitějších věcí v ochraně přírody Jeseníků je přiblížení zdejší přírody a jejích hodnot široké veřejnosti. Pokud si vytvoříme k přírodě kladný vztah, budeme se k ní podle toho chovat. A právě projekt Agentury ochrany přírody a krajiny ČR nazvaný „Dům přírody“, tedy projekt vytvoření sítě návštěvnických center v jednotlivých chráněných krajinných oblastech, by k tomu měl přispět.

V rámci Jeseníků plánujeme vybudování Domu přírody v obci Karlova Studánka nad současnou geologickou expozicí naproti hotelu Hubertus. O této lokalitě můžeme uvažovat jen díky vstřícnosti Státních léčebných lázní a obce Karlova Studánka. Rádi bychom na tomto turisticky atraktivním místě přivítali návštěvníky hor, seznámili je zajímavou formou s přírodou Jeseníků a takto poučené je nasměrovali dál, třeba do údolí Bílé Opavy či jiných zajímavých míst pradědské rezervace. Součástí Domu přírody bude moderní interaktivní vnitřní zážitková expozice, ale i expozice venkovní s krátkým okruhem s tematikou z oblasti geologie, botaniky, zoologie, s ukázkou pěkného lesa či mokřadu i s odpočinkovým koutem. V rámci Domu přírody nezapomeneme ani na děti či na drobné občerstvení návštěvníků, pokud možno z regionálních zdrojů. Spolu s architekty se budeme rovněž snažit, aby Dům přírody byl nízkoeenergetický, tedy šetrný k životnímu prostředí a nenarušil jedinečný architektonický ráz lázní.

A kdy se můžete na otevření Domu přírody těšit? Přejeme si, aby to bylo co nejdříve. Tak významná stavba vyžaduje přece jen poměrně dlouhý čas na přípravu. A tak reálný termín otevření expozice předpokládáme koncem roku 2012.

Jan Halfar

Publikace o CHKO Jeseníky

Přání Jeseníkům

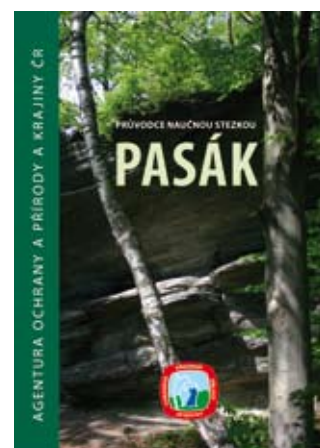
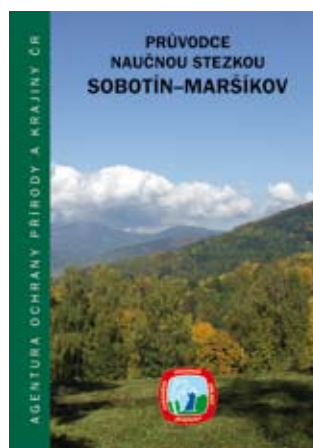
Zdraví, štěstí bývá přáno,
mnoho návštěv uvítáno.
My však přáti chceme všichni:

„Zdravý vzduch a málo much,
vůně z květin, luk i hájů.
Pro srnky i pro jeleny
pro děti od tety Zdeny,
pro všechny z mateřské školy,
pro zvířátka z celého okolí.“

Ať Jeseníky vzkvétají
a ptáčci k tomu zpívají.
Přejeme Vám hezký den
a krásný život lidem všem.

Vyznání Jeseníkům (MŠ Broučci)

Čestné uznání v I. kategorii
Mateřská škola- Broučci
Vrbno pod pradědem

Vydává ACTAEA a AOPK ČR – Správa CHKO Jeseníky u příležitosti 40. výročí CHKO Jeseníky, 2009 /

fotografie na obálce: Leo Bureš – Velká kotlina z Lausova stupně, Vladislav Laža – vážka čárkovaná, archiv Správy CHKO Jeseníky a Actaea / texty, fotografie a obrázky: L. Bureš, D. Duhonský, L. Hajný, J. Halfar, Z. Halfarová, J. Chlapek, V. Laža, K. Kočí, M. Kočí, L. Skuhrová, H. Thiel, M. Ulrych, Archiv Actaea, Archiv Správy CHKO Jeseníky / editace: K. Kočí, L. Skuhrová / grafická úprava: sumec+ryšková / tisk: Proprint s.r.o.
více informací na www.jeseniky.ochranaprirody.cz

Zpravodaj byl vydán s podporou Nadace ČEZ, pivovaru Holba Hanušovice, Moravskoslezského a Olomouckého kraje.

